

živečih udeležencev teh večerov ali pa od njihovih neposrednih potomcev. Knjiga je še posebno zanimiva zato, ker nam podaja sliko mesta, v katerem se tako ostro srečujeta vzhod in zahod.

V začetku XIX. stoletja je Beograd še tipično mesto z vsemi orientalnimi značilnostmi, tako v arhitekturnem pogledu mesta, kakor tudi v njegovem kulturnem življenju. Z velikim prilivom šolanih ljudi, predvsem Vojvodincev, dobiva Beograd sredi XIX. stoletja novo podobo. Kot vidimo iz opisa takratnega kulturnega življenja, so odigrale v njegovem preporodu veliko vlogo žene vodilnih Srbov. Prirejale so večere, na katerih so se zbirali predstavniki takratnega javnega političnega in kulturnega življenja Beograda. Taki večeri so bili v hiši Marije S. Milutinović-Mace Punktatorke, v hiši pašinice Mejre v Kaleu, v hiši Anke A. Konstantinović-Obrenović. Teh je bilo več vrst: ženski večeri, umetniški ženski večeri, Ankina »pesana« umetniški večeri itd. V opisu posameznih večerov spoznamo nošo tega časa, ki se vse bolj zgleduje po okusu Pariza in Dunaja. Tudi na pohištvu in glasbo je močan vpliv teh mest, pojavlja se klavir, skratka pred nami je del Beograda z vsemi njegovimi značilnostmi.

Ceprav knjiga ni znanstvene narave, je zanimiva tudi za etnologa, tako zaradi opisa materialnega stanja, kot tudi zaradi oznake razmer v takratni vodilni skupini, ki je dala ton poznejšemu beograjskemu življenju, kakršnega najdemo ponekod še danes v posameznih beograjskih hišah. Žal ni knjiga opremljena tudi z ilustrativnim gradivom, saj bi ji to dalo še večjo vrednost.

Breda Vlahović

Radmila Matejčić: Nošnja Rijeke i njene okolice. Pomorski i povijesni muzej Rijeke, Rijeka, 1963. Str. 3—16.

Na temelju povijesnih izvora iz 15. stoljeća pa nadalje i većeg broja likovnih prikaza od kraja 18. stoljeća, autorica je objelodanila vrijedne i zanimljive podatke o nošnji u gradu Rijeci i njenom najužem području.

S obzirom na gospodarske mogućnosti već u 15. stoljeću može se jasno uočiti različitost nošnje imućnijih građana Rijeke od one koju su nosili stanovnici njezinog stočarskog zaledja. Riječki građani uglavnom su podmirivali svoje potrebe uvozom skupocjenih tkanina, dok su stanovnici okolišnog područja ovisili o domaćoj radinosti, o preradbi i tkanju domaćeg sukna.

Razmatranjem povijesnih izvora već se u 15. stoljeću susreću pojedini dijelovi muške i ženske nošnje, među ostalim, utvrđuje se pojava »peče«, kao pokrivala za glavu i odjevnog predmeta gradske nošnje, koja će kasnije postati karakterističan detalj riječke pučke seljačke nošnje. Iz nešto kasnijeg vremena, polovicom 16. stoljeća, a napose u 17. stoljeću u inventaru ženske narodne nošnje riječke okolice javlja se još jedan odjevni predmet — »opleće«, a kao tkanina »sarza«, domaće sukno tada uobičajeno u Rijeci i Hrvatskom primorju. Od muške nošnje odnosno od njezinih dijelova, u to doba se navode košulje i hlače »brageše«, a kao ukras spominju se »majete od srebra« ili srebrne školjke.

Uvidom u različite likovne prikaze iz kraja 18. stoljeća, autorica donosi niz podataka o muškoj i ženskoj nošnji okolice Rijeke, koje su u mnogim svojim elementima i dijelovima imale sličnosti s gradskom nošnjom, a što je napose bilo vidljivo u muškoj narodnoj nošnji, u kojoj se ističu plosnate berete, kratke široke hlače, kratki kaputići, ogrtač, opasač i dr. Pri tom posebnu pažnju autorica obraća na žensku nošnju, bolje rečeno na oglavlja t. zv. »rub« i »pećicu« kao sastavne dijelove riječke gradske nošnje, a za ovu posljednju predpostavlja da je »jedan od modaliteta ruba«, toliko značajnog i još danas rasprostranjenog odjevnog predmeta ženske narodne nošnje Hrvatskog primorja i kvarnerskih otoka.

U prilogu Radmile Matejčić dano je veći broj vrijednih zapažanja i kulturno-povijesnih podataka, pa s te strane on znači ozbiljan doprinos, a ujedno i daljnji poticaj za proučavanje narodne nošnje Rijeke i njene okolice u cje-

lini i pojedinih njenih dijelova, s obzirom na njeno mjesto u krugu primorskih odnosno jadranskih nošnji uopće.

Branko Pleše

Narodno stvaralaštvo. Organ Saveza udruženja folklorista Jugoslavije. Glavni urednik dr. D. Nedeljković **Zv. 7 (1963)**, Beograd.

Kot glasilo Zveze društev folkloristov Jugoslavije prinaša časopis predvsem članke s področja ljudske duhovne kulture, čeprav odpira svoje predale tudi prispevkov z drugih področij etnografije. Za raziskovalce ljudskih plesov je zanimiv sestavek **S. Zečevića** (Beograd), ki pod naslovom »Homerov ep i naše narodne igre« ugotavlja da imajo kola južnoslovanskih narodov marsikaj skupnega s plesi starih Grkov in da so — kakor tudi plesi drugih evropskih narodov — istega izvora. — **D. Nedeljković** (Beograd) objavlja referat, ki ga je imel na mednarodnem kongresu slavistov v Sofiji 1963 in v katerem raziskuje vlogo in naravo delavske folklore v prerodu sodobne ljudske ustvarjalnosti. — Tudi sestavek **O. Mladenović** (Beograd) o kolu kot osnovni obliki južnoslovanskih plesov je vzet iz referatov na omenjenem kongresu. — Za književnega zgodovinarja je mikaven prispevek **M. Radovanović** (Beograd) o dramatik u Br. Nučiću kot etnografu in folkloristu. — O etnološkem delu v Jugoslaviji pišejo **M. Barjaktarović**, **M. Radovanović** in **D. Antonijević** (vsi Beograd), ki so o tem predavali na slavističnem kongresu v Sofiji. — Zvezek zaključujejo knjižna in druga poročila, nove objave primerov ljudskega pesništva ter povzetki člankov v francoščini in ruščini.

Narodno stvaralaštvo, zv. 8 (1963), Beograd.

Uvodni članek izpod peresa **D. Nedeljkovića** (Beograd) je posvečen Njegošu. Avtor ga predstavlja kot guslarja in folklorista. — Medtem ko navadno govorimo o vplivu književnosti na ljudsko ustvarjanje, je **Kr. Georgijević** (Beograd) ubral nasprotno pot in raziskal vpliv nekaterih ljudskih pesmi na poezijo hrvaškega pesnika Ivanošića. — **I. Koev** (Sofija) poroča o nastajanju novega epa osvobodilne borbe Bolgarov. — Na področje materialne kulture posega članek **V. Milutinović** (Novi Sad) o posebnem vojvodinskem zimskem ogrinjalu, tkim. opaklji. — Glasbenike bo zanimal članek **A. Linina** (Skopje) o raznih načinih igranja makedonskih godčevskih sestavkov, imenovanih čalgije. Avtor objavlja tudi nekaj notnih primerov. — Končno prinaša ta zvezek razen povzetkov nekaj knjižnih poročil, med njimi — očitno napačno uvrščen — sestavek **J. Dopudje** (Sarajevo), ki opozarja, da je treba začetni delo za klasifikacijo ljudskih plesov, in tudi predlaga vidike za razvrščanje gradiva.

Narodno stvaralaštvo, zv. 9/10 (1964), Beograd.

V jubilejnem letu Vuka Karadžića je tudi Narodno stvaralaštvo objavilo vrsto člankov, posvečenih temu pomembnemu narodopiscu. **D. Nedeljković** (Beograd) govori o njem kot folkloristu v kulturni revoluciji našega časa, **H. Peukert** (Jena) piše o mednarodnem priznanju, ki ga je bil deležen z izvolitvijo za dopisnega člana takratnega Znanstvenega društva v Göttingenu, **Z. Mladenović** (Beograd) poroča o izdaji Vukove zbirke ljudskih pesmi, **K. Horálek** (Praga) obravnava Vukov zapis dveh srbskih pripovedk v razmerju do drugih evropskih, **M. Radovanović** (Beograd) piše o oceni, ki jo Vukovemu delu daje sovjetski književni zgodovinar Azadovski v svoji Zgodovini ruske folkloristike, **M. Barjaktarović** (Beograd) prikazuje Vukov »Rječnik« kot pravi leksikon etnografije in **D. Dević** (Beograd) objavlja troje melodij, ki jih še zdaj pojo na tekste, kot jih je zapisal Vuk. — Razen tega vsebuje ta zvezek še vrsto pomembnih prispevkov, med njimi npr. o dveh doslej neznanih bosanskih instrumentih (piše **Cv. Rihtman**, Sarajevo) ali pa o ljeljenovem kolu, ki da je ostanek starodavnega posmrtnega kulta in odkriva zanimiv pogled v slovansko mitologijo (**S. Zečević**, Beograd). — Knjižna poročila in povzetki člankov so spet za zaključek.